

УДК 614.2:330.341.1:004.738.5(477)

РОЗВИТОК РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ЛАВРЕНЕНКО Валентина

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

<https://orcid.org/0000-0003-1371-8452>-mail lavrenenko.valentyana.@kneu.edu.ua

У статті розглядається сучасний стан ринку медичних послуг України та визначаються основні тенденції розвитку та впливу цифрової трансформації на бізнес-моделі закладів охорони здоров'я. Для досягнення цієї мети проаналізовано теоретичне визначення медичних послуг та цифровізації медицини з погляду переходу до профілактичної, превентивної й персоналізованої медицини; досліджено характерні властивості медичної послуги як економічної категорії. Розглядаються критерії оцінювання якості медичних послуг та виділяються сегменти ринку медичних послуг за критерієм задоволення медичних потреб пацієнтів. У статті ідентифіковані види інноваційних бізнес-моделей закладів, які функціонують на ринку медичних послуг, що покращує точність прогнозування трендів ринку. Результати дослідження рекомендовані для подальших наукових розробок при вивченні впливу цифрової трансформації на охорону здоров'я людей в Україні з урахуванням місцевих традицій та проблем, з якими стикаються на практиці.

У висновку запропоновано розвивати світовий досвід, який допоможе виявити ефективні стратегії інтеграції цифрових технологій, зберегти якість і стійкість медичної допомоги.

Ключові слова: медичні послуги; ринок; охорона здоров'я; бізнес-моделі; цифрова трансформація; цифрові технології, телемедицина.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-24>

Стаття надійшла до редакції / Received 20.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 02.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМ ЗАВДАННЯМИ

Система охорони здоров'я України переживає трансформацію, спричинену реформами, військовими діями та потребою в оновленні. На ринку медичних послуг фіксується збільшення приватних пропозицій та впровадження цифрових рішень, включаючи телемедичні послуги та електронні записи пацієнтів. Це пов'язано з посиленням прав пацієнтів, можливістю вибору медичних закладів та інформованістю про власні права в галузі охорони здоров'я. Підтримка держави, яка демонструється у виділенні коштів на охорону здоров'я людей, демонструє прагнення покращити якість послуг і профілактику хронічних захворювань. Державний бюджет України на 2025 рік передбачає включення державних зобов'язань щодо надання медичної допомоги під час створення програми на 2025 рік, а також формування окремого переліку послуг із фінансуванням для медичних організацій, які беруть участь у реалізації цієї програми з 2025 р. [1]. Збройний конфлікт завдав шкоди об'єктам охорони здоров'я в Україні та спричинив дефіцит медичних фахівців. Труднощі посилюються соціально-економічними умовами, що обмежують доступ до медичної допомоги та наголошують на важливості вкладень в систему охорони здоров'я України. Розвиток державно-приватної співпраці стимулює впровадження нововведень, проте бюрократичні бар'єри та регуляторні складності продовжують гальмувати прогрес на ринку медичних послуг України. Розвиток ринку ґрунтується на реалізації реформ, спрямованих на створення сталої та рівноправної системи охорони здоров'я, яка відповідає запитам населення. Впровадження цифрових технологій та штучного інтелекту, розвиток телемедицини розширює доступ до медичної допомоги, особливо у віддалених регіонах країни.

В Україні активно розвивається цифровізація галузі охорони здоров'я завдяки E-Health. У вітчизняній практиці технологія E-Health, або ЕСОЗ – це електронна система охорони здоров'я, яка забезпечує автоматизоване ведення медичних карток та управління даними про пацієнтів у цифровому форматі. Ця система передбачає створення сучасної платформи охорони здоров'я, що відповідає принципам сталого розвитку та забезпечує взаємодію між сервісами відповідно до рекомендацій World Health Organization. У результаті цифрової трансформації у галузі охорони здоров'я спостерігається прискорення науково-технологічного прогресу: дедалі більше медичних організацій переходять на електронний формат, а реєстр постачальників медичних послуг стає доступним громадськості та органам контролю. Телемедицина інтегрується в систему охорони здоров'я, дозволяє спеціалістам проводити консультації віддалено, що особливо важливо для усунення обмежень у доступі до традиційних медичних послуг [2]. Технології телемедицини, включаючи відеозв'язок та дистанційний моніторинг, допомагають надавати допомогу в ситуаціях, коли відвідування медичних закладів

утруднене. В умовах розвитку української економіки медична галузь зазнає трансформації під впливом цифрових технологій та реформ. Головною детермінантою у цьому процесі є розвиток ринку медичних послуг України, зокрема приватного сектору, що демонструє інноваційний потенціал та динаміку зростання. У статті відображено структуру, особливості функціонування та перспективи ринку медичних послуг України в умовах цифрової трансформації.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Науковці сходяться на думці, що ринок медичних послуг та цифровізація медицини – це не технічне оновлення, а етап переходу до профілактичної, превентивної та персоналізованої медицини. Йдеться про формування цифрової моделі надання медичної допомоги, де ключову роль відіграє пацієнт нового типу – самостійний і здатний приймати усвідомлені рішення щодо здоров'я. Фахівці зазначають, що пацієнт готовий використовувати цифрові інновації для підтримки здоров'я поєднує роль реципієнта медичної допомоги та споживача нових технологій. К. Малахов детально вивчає систему цифрової охорони здоров'я в Україні, наголошує на тенденції цифрової трансформації, встановлених стандартах і змінах у законодавстві, які впливають на практику та впровадження електронної системи охорони здоров'я [3]. Вчений пропонує розробити та впровадити гібридне хмарне середовище для телереабілітації, щоб покращити догляд за пацієнтами та дослідження у галузі медицини та реабілітації. Хмарне середовище націлене на інтеграцію інформаційних технологій для підтримки традиційних очних консультацій і цифрових рішень в галузі охорони здоров'я [4]. Л. Білик, Н. Корильчук, Д. Мальцев, М. Руденко, О. Козерацька проаналізували потенціал модернізації, включаючи впровадження електронних медичних карт, розвиток телемедицини та забезпечення доступності медичної допомоги для населення. У статті також розглядаються механізми, що ґрунтуються на інформаційних та комунікаційних технологіях, телемедицині, щоб продемонструвати потенціал цієї технології для перетворення традиційних форм організації медицини [5]. Науковці Л. Дешко, Ю. Костенко, І. Коваль, Т. Михайліна, О. Олійник дослідили декларацію про здоров'я як фундаментальний принцип у суспільстві та проаналізували норми, стандарти та міжнародні зобов'язання України, фінансову діяльність державних органів у контексті реформування системи охорони здоров'я [6]. Felician Andrew Kitole, Sameer Shukla запропонували хмарні телемедичні платформи, включаючи віддалений моніторинг, електронні медичні карти, хмарне сховище та алгоритми машинного навчання. Вчені використовували описову статистику для аналізу кількісних даних, тематичний аналіз для якісних характеристик та дійшли висновку, що впровадження телемедичних технологій здійснює революцію в охороні здоров'я, забезпечує персоналізовану та доступну медичну допомогу [7]. Aklilu Endalamaw, Anteneh Zewdie, Eskinder Wolka, Yibeltal Assefa зазначили, що цифрові технології в охороні здоров'я відкривають нові можливості для покращення догляду за пацієнтами із супутніми захворюваннями внаслідок підвищення координації, самоконтролю та моніторингу. Для впровадження вчені рекомендують розв'язати проблему залучення пацієнтів та обмеженої інфраструктури за допомогою цілеспрямованих стратегій та інвестицій. Важливо також враховувати зручність використання, конфіденційність та надійність при впровадженні цих інструментів [8]. Проте у роботах вчених проблема формування ринку медичних послуг та вплив цифрової трансформації на бізнес-моделі медичних закладів розглядається загалом і скоріше у тезовій формі, ніж на основі моделей та доказів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналітичний огляд сучасного стану ринку медичних послуг України та визначення основних тенденцій розвитку та впливу цифрової трансформації на бізнес-моделі закладів охорони здоров'я.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Національний ринок охорони здоров'я розділений на сектори: приватних та державних медичних послуг, які стимулюють розвиток та в деяких випадках зменшують недоліки один одного. В умовах ринкової економіки через неефективність функціонування попередньої системи охорони здоров'я виникла необхідність реформування та зростання важливості приватної медицини. В загальному вимірі структура ринку охорони здоров'я представлена наступними сегментами: товарним ринком, що складається з ринків лікарських засобів та медичної техніки, ринками медичних та освітніх послуг, ринком інновацій, ринком медичного страхування та ринком цінних паперів, а також ринком медичного туризму. Цікавим є те, що зростання медичного ринку пов'язане як зі збільшенням кількості споживачів, так і внаслідок появи нових медичних закладів, в основному це приватні заклади. Це через

те, що державні медичні заклади мають низький рівень обслуговування і забезпечення, нестачу кваліфікованих спеціалістів, тому не завжди здатні надавати якісні послуги пацієнтам. Водночас приватний сектор є клієнтоорієнтований, інноваційний, мобільний та сконцентрований на максимальному задоволенні потреб платоспроможних пацієнтів. Також до переваг приватної медицини можна віднести високоякісне технічне оснащення та новітнє обладнання, високий рівень кваліфікації медичних працівників, оперативність надання медичних послуг, застосування нових підходів у лікуванні та можливість за необхідності отримати додаткові послуги [9]. На ринку медичних послуг в загальному значенні переважають діагностичні центри та приватні лікарні. Завдяки постійному вдосконаленню та впровадженню інновацій відбувається розширення переліку медичних послуг та підвищення їхньої якості, що в результаті спричиняє значну конкуренцію та потребу в боротьбі за кожного пацієнта.

В загальному вимірі під медичною послугою розуміють комплекс дій, які надаються на оплатній основі медичним закладом, що має ліцензію на здійснення медичної практики, з метою задоволення необхідності споживача у збереженні та відновленні стану свого здоров'я [10]. Споживач є залежним від рішень медичного працівника, який займається медичним обслуговуванням, щодо того, яку саме медичну послугу потрібно придбати. Така ситуація виникає через відсутність у переважної більшості пацієнтів спеціалізованих профільних медичних знань, тому вони не здатні повністю усвідомлювати справжню цінність та доречність запропонованої їм послуги. Окрім того, рішення про необхідність отримання тої чи іншої послуги людина приймає в період критичної необхідності врятувати своє життя та здоров'я, саме тому виникає така сильна залежність від лікаря та його професіоналізму.

Для ринку медичних послуг специфічною рисою є непередбачуваність та непостійність появи попиту, оскільки пацієнту досить складно спрогнозувати, коли в нього виникне потреба в медичній допомозі, як зміниться стан його здоров'я в майбутньому, які послуги стануть необхідними і якою буде їхня вартість. Несхожість ринку медичних послуг на будь-який ринок інших видів послуг пов'язаний з наступними нюансами: предметом і споживачем медичних послуг є людина, стан її здоров'я та забезпечення її життєдіяльності, без особистих контактів лікаря та пацієнта неможливо реалізувати послугу, тобто посередники тут не можуть бути залучені, а сам процес взаємодії потребує інтелектуального компонента, персоналізації та нестандартних підходів.

Потреба людини в лікарській допомозі не пов'язана з соціальним статусом, фінансовими можливостями, але залежить від захворювання, погіршення здоров'я та цілі бути здоровим для повноцінного життя. Однак, попит на обрану послугу, в основному, формується залежно від платоспроможності пацієнта, тому важливим фактором є ціна, яка встановлюється відповідно до собівартості та порівняно з цінами конкурентів щодо аналогічних послуг. Водночас держава здатна впливати на встановлення ціни через нормативно-правові акти у зв'язку з високою соціальною значущістю медицини для суспільства. Ціноутворення стає відносно стабільним для тих медичних послуг, які є стандартними, тобто реалізуються за однаковою технологією для всіх категорій хворих. Якщо ж послуги більш персоналізовані, то ціни можуть різнитися, оскільки встановлюються на базі експертної оцінки фахівців з врахуванням витрат при наданні послуги. Для медичної послуги, як для економічної категорії, характерні наступні властивості:

- Невідчутність та відсутність товарної форми – неможливість доторкнутися чи відчутти послугу до моменту отримання. Пацієнт до прийому лікаря не спроможний передбачити в якому форматі послуга буде надаватися. Через високий рівень невизначеності споживач намагається зібрати всю доступну інформацію про суть та якість необхідної послуги на основі даних про медичний заклад, відгуки про діяльність лікарів, їхню кваліфікацію, цінову політику та технічне оснащення закладу до моменту оплати за послугу.

- Невіддільність від виробника – це пов'язано з тим, що медичні послуги реалізуються та споживаються пацієнтом одночасно, оскільки медичний працівник, надаючи послугу, стає частиною цієї послуги.

- Нemoжливiсть зберiгання з цiллю подальшого використання або перепродажу iншiй особi – послуга надається конкретному пацієнту при конкретних обставинах в проміжок часу з метою розв'язання особистих проблем зі здоров'ям.

- Непостійність якості – виникає у зв'язку з вибором постачальника медичних послуг, його технічним оснащенням, професійними якостями, клієнтоорієнтованістю, своєчасністю надання медичної допомоги та її ефективністю [10].

Згадуючи про якість надання медичної послуги, необхідно звернути увагу на її критерії, які відображені на рис. 1.

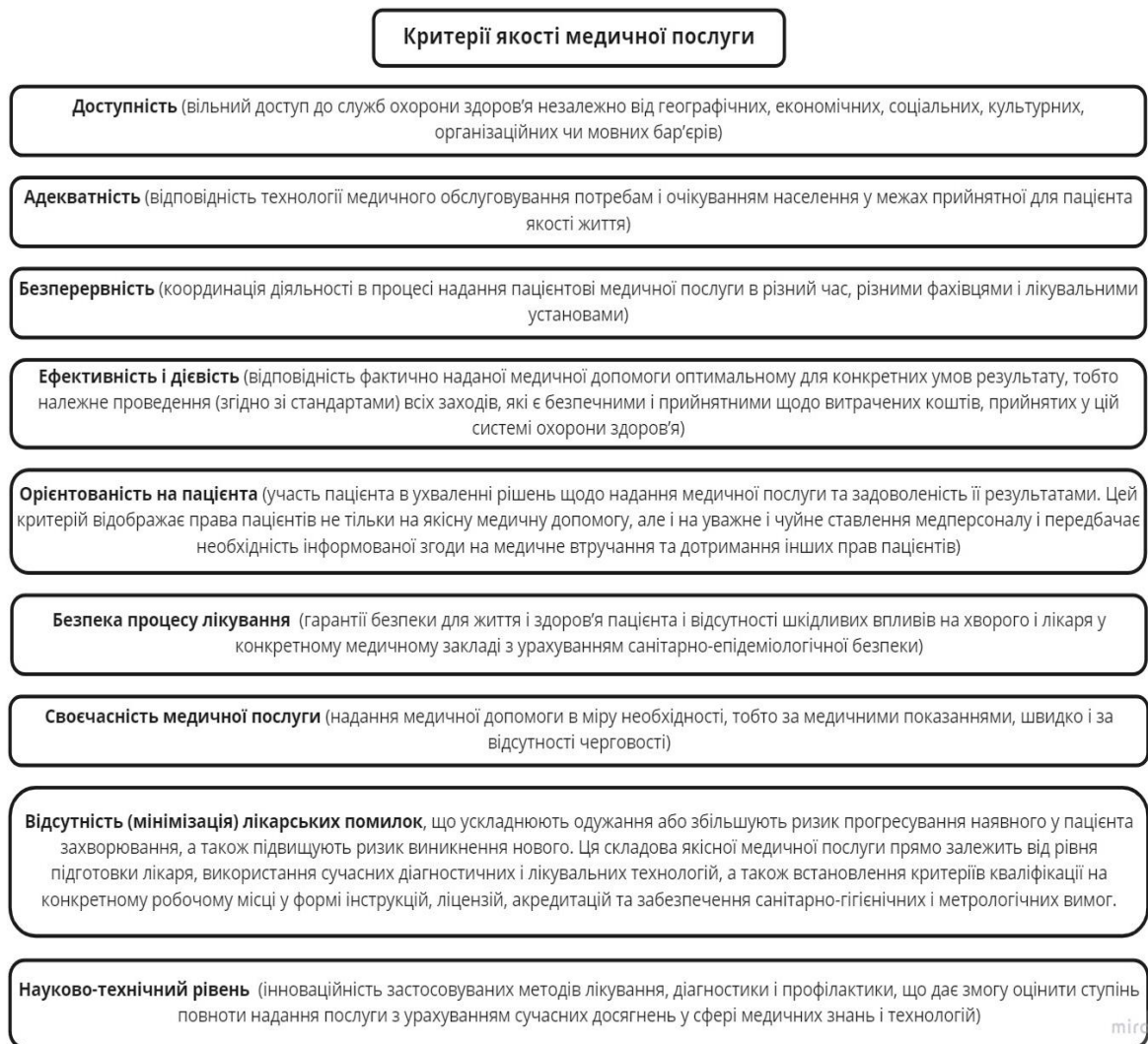

Рис. 1. Критерії оцінювання якості медичних послуг [11]

Щодо сегментування ринку медичних послуг за критерієм задоволення медичних потреб пацієнтів, то він представлений трьома напрямками рис. 2. Реабілітаційні послуги належать до сегмента медичних послуг, метою яких є повернути втрачене здоров'я, відновити та зберегти певний рівень працездатності пацієнта при її тимчасовій втраті.

Систему охорони здоров'я та надання медичної допомоги в Україні можна умовно розділити на чотири рівні.

Первинна – лікування найбільш поширених хвороб і травм. Таку допомогу надають в амбулаторних умовах або за місцем проживання пацієнта лікарі загальної практики чи інші медичні працівники, на яких припадає перший контакт з пацієнтом.

Вторинна (спеціалізована) – допомога, яку надають медичні фахівці в клініках або лікарнях (послуги швидкої допомоги, інтенсивної терапії, фізіотерапії, хірургії, при пологах, діагностичних лабораторій і ендоскопії та ін.).

Третинна (високоспеціалізована) – допомога із застосуванням високотехнологічного обладнання та високоспеціалізованих медичних процедур високої складності, яку надають фахівці регіональних медичних центрів

Екстрена – допомога, яку надають бригади швидкої допомоги.

Хоча державна медицина в Україні займає близько 85% всього обсягу медичних послуг, ця галузь характеризується низьким рівнем фінансування, а також високим ступенем зносу основних фондів. Низька конкурентоспроможність державного медичного сектора, дефіцит коштів на модернізацію і створення медичних установ сприяє розвитку в Україні сегмента приватних медичних послуг.

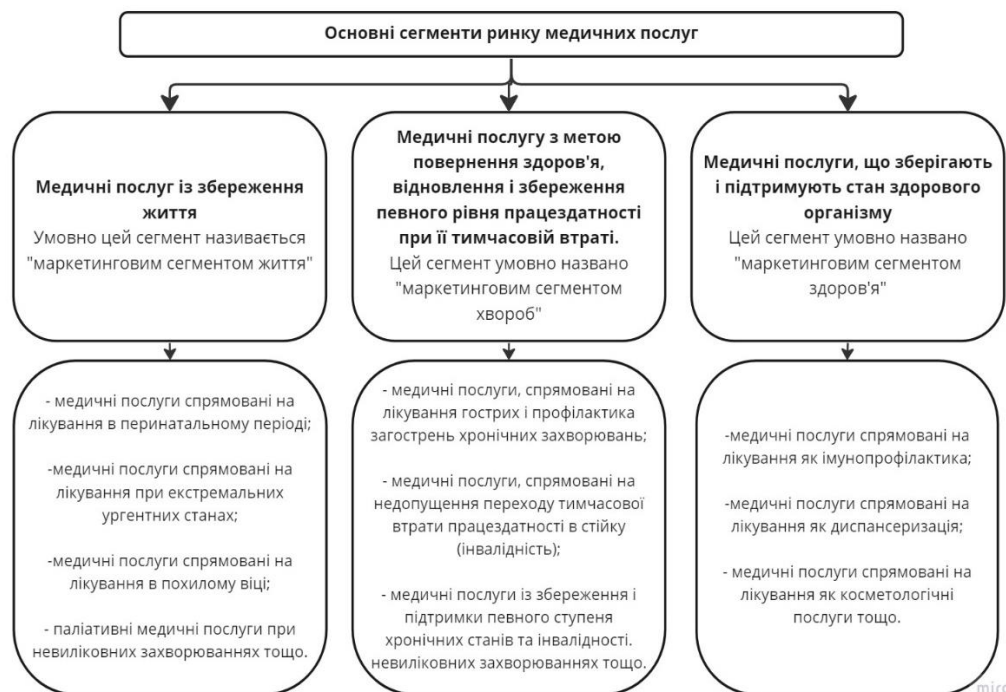

Рис. 2. Сегментування ринку медичних послуг [12]

Якщо охорона здоров'я характеризується здебільшого роллю держави, то фінансування здійснюється з бюджету внаслідок податків з підприємств та населення. Громадяни країни отримують медичну допомогу безплатно, за виключенням певного набору медичних послуг. Таким чином саме держава є головним покупцем та постачальником медичних послуг. При організації такої системи охорони здоров'я, головним принципом має бути рівно доступність послуг для верст населення. Нерідко цей принцип досягається шляхом жорсткого обмеження свободи вибору пацієнтом лікувального закладу чи лікаря. Сьогодні в Україні намагаються усунути цей недолік завдяки медичній реформі, яка стартувала на початку 2018 року.

Довгий час медичне обслуговування в Україні перебуває не на найвищому рівні. Щоб виправити ситуацію уряд розробив та з 2018 р. впровадив медичну реформу в країні. Реформа уже дає перші результати – в структурі галузі відбуваються значні та вагомні зміни. Проте весь потенціал цієї реформи ще не розкритий повністю. Для повного впровадження реформи та відчуття явних змін у галузі потрібен ще деякий час. Зміни будуть настільки масштабними, що організаціям, які не будуть до них не готові, ризикують не лише втратити нові можливості, але й відмовитися від істотної частини сьогоднішніх стратегічних планів.

В результаті її впровадження збільшується бюджетне фінансування медичних закладів, це означає що у них з'являється нова можливість оновлення обладнання та залучення кращих спеціалістів. Може збільшитись клієнтська база й у приватних клінік, у які будуть звертатись більше людей за послугами, які не входять у безплатний державний пакет. Змінення форми фінансування медичних закладів, побудова моделі «ринку пацієнта» зробить якісний ріст як на соціально незахищені верстви населення та клієнтів бюджетних закладів, так і для клієнтів приватних клінік. Потенційним полем для подальшого росту приватного сектора є перехід клієнтів з державного сектору. Цей перехід може забезпечити участь приватних медичних компаній в реформі. Але на сьогодні багато з важливих питань залишаються невизначеними.

При наданні первинної медичної допомоги, при грошах, які заявлені сьогодні, приватних клінік буде дуже мало, або не буде взагалі. При вторинній медичній допомозі, де консультація спеціаліста і діагностика, все буде залежати від того, який тариф виставить держава. Але якщо говорити про третинний рівень надання медичної допомоги – операції, складна меддопомога, то тут точно будуть приватні клініки, і вони будуть значно ефективнішими за державні. В Україні працює понад 30 тис. приватних медичних установ. Це підприємства різної величини й напрямів діяльності. Приватні медичні установи не мають великих мереж, регіональної представленості та присутні максимум у двох-трьох містах. Обсяг ринку приватних медичних послуг в Україні у 2024 р. склав 64,7 млрд грн. За оцінками аналітиків ринку, повноцінних приватних клінік в Україні не більше 50, серед яких великих налічується всього близько 10. Разом з дрібними гравцями вони ділять ринок медичних послуг.

Більшість приватних клінік широкого профілю зосереджені в Києві, їх кількість становить від 500 до 1000 установ різного профілю. Найбільша частка ринку припадає на клініки: «Медіком», «Борис», «Добробут», «Eurolab», «Оберіг», «Біофармтех», «Into-Sana» (Одеса), «Американський медичний центр». Спеціалізовану допомогу в окремих напрямках медицини надають центри: «Ісіда» – гінекологія, «Лисод» – онкологія, «Аілаз» – офтальмологія та косметологія. В українській практиці були ідентифіковані наступні види інноваційних бізнес-моделей закладів, які функціонують на ринку медичних послуг:

- Багатопрофільна бізнес-модель – характеризується наявністю широкого спектра послуг, безліччю філій. Компанії, що працюють по бізнес-моделі, мають сильний бренд, спираються у своїй роботі на надання високоякісних послуг.

- Різностороння бізнес-моделі або клініки загальної практики – не характеризуються наявністю широкої мережі, на відміну від багатопрофільних, і як правило надають клієнтам послуги вузьких фахівців до 5 різних напрямів й знаходяться в кроковій доступності від клієнта. Ключовою особливістю даної моделі можна назвати той факт, що такі клініки більшою мірою орієнтовані на людей, які щорічно проходять медичні огляди.

- Вузькоспеціалізовані центри – ключовою особливістю таких центрів є унікальність послуг, що надаються. При цьому унікальність клініки в методиці лікування, наприклад, у використанні нетрадиційної медицини.

- Бізнес-модель діагностичної лабораторії – надає унікальні послуги щодо проведення лабораторних досліджень, проте дані центри не пропонують послугу лікування захворювань.

Інвестиції та цифровізація медицини стає ключовими факторами, які сприяють розвитку приватних клінік. Завдяки інноваційним рішенням, медичні заклади можуть придбати сучасні препарати, проводити ефективну діагностику, обстеження пацієнтів, правильно встановлювати діагноз та призначати ефективне лікування. Впровадження цифрових технологій дозволяє лікарям уважно зосередитись на процесі лікування. Цифрова трансформація бізнес-моделей – це інтеграція нових цифрових технологій у всі сфери діяльності, що веде до фундаментальних змін у способах роботи організації. Цифрова трансформація означає зміну бізнес-моделей шляхом використання інноваційних і технологічних процесів, що призводить до величезних змін у поведінці суспільства та споживача. Збільшення використання технологічних інновацій у галузях промисловості змінило поведінку та використання організацій, ринкових структур і ставлення людей.

Інноваційний розвиток всіх сфер людського життя відбувається під впливом Industry 4.0. або ж Четвертої промислової революції, суть якої полягає в тому, що фізичні об'єкти будуть певним чином приєднані до єдиної світової мережі – Індустріального Інтернету речей – IIoT, з метою обміну інформацією між ними без безпосереднього залучення до цифрового процесу людини; людина ж буде виконувати виключно організаційні та управлінські функції. Індустрія 4.0 супроводжується прискоренням впровадженням наступних технологій: платформи IIoT, кібербезпека, аналітика Big Data, штучний інтелект – AI, колаборативний робот, 3D-друк, блокчейн, доповнена та віртуальна реальність та інші. У сфері охорони здоров'я продовження концепції Industry 4.0 представлене Health 4.0; відображає використання новітніх технологій для забезпечення пацієнтів якісними та ефективними медичними послугами, а також підвищує ефективність, інноваційність та результативність медичної галузі. Health 4.0 абсолютно змінює бізнес-модель охорони здоров'я з метою покращення взаємодії між пацієнтами, лікарями, іншими стейкхолдерами, медичною інфраструктурою та ланцюжком створення вартості. Основними цілями Health 4.0 є надання високоякісних послуг у сфері охорони здоров'я та підвищення ефективності та результативності галузі медицини з одночасним контролем витрат і використання ресурсів. Health 4.0 має декілька напрямів MedTech, BioTech та Digital Health (HealthTech).

Впровадження цифрових технологій в медичних установах дозволить покращити роботу, підвищити рівень сервісу та зробити медичну допомогу доступною для населення. З розвитком цифрових рішень виокремлюються ключові напрями, які визначають майбутнє системи охорони здоров'я людей в Україні. Важливим із них є комплексна інтеграція сучасних інформаційних систем та програм, що розширюють можливості аналізу даних для медичних працівників. Використання електронних медичних карт, телемедичних платформ та штучного інтелекту дасть змогу ефективно задовольняти потреби пацієнтів, пропонувати персоналізовані послуги та якісну допомогу. Це також покращить взаємодію між лікарями та пацієнтами, що позитивно позначиться на точності діагностики та ефективності лікування. Ще одна тенденція – акцент на екологічність, що передбачає поєднання цифровізації галузі з принципами сталого розвитку. Український уряд усвідомлює важливість екологічного підходу в охороні здоров'я та приділяє увагу цифровим технологіям та розробці

законодавчої бази, що підтримує екологічну діяльність за збереження якості медичних послуг. Перехід до стійких методів роботи допоможе скоротити витрати та зменшити вплив на довкілля, що зміцнить стабільність системи охорони здоров'я. Ключову роль у розвитку цифрової охорони здоров'я людей в Україні відіграватимуть державні політики. Експерти очікують збільшення державної підтримки через створення нормативних актів і стимулів, спрямованих на впровадження цифрових технологій. Підвищенню ефективності медичної допомоги сприятиме формування фінансових механізмів для підтримки інвестицій у цифрову інфраструктуру та стандартизація обміну даними. Всупереч позитивним перспективам, медичні установи можуть мати труднощі при впровадженні цифрових рішень. Технологічний прогрес можуть уповільнити опір змінам з боку персоналу медичних установ, високі початкові витрати, необхідність навчання та розвитку інфраструктури. Подолання перешкод вимагатиме від керівництва стратегічного підходу, спрямованого на ефективний розподіл ресурсів, навчання персоналу та оптимізацію процесів для інтеграції цифрових технологій у систему охорони здоров'я в Україні.

ВИСНОВКИ З ДАННОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У ході дослідження виявлено, що розвиток медичних послуг в Україні залежить від ефективного впровадження цифрових технологій, зростання інвестиційної привабливості приватного сектору та реформування державної системи охорони здоров'я. Цифровізація сприяє модернізації інфраструктури, підвищенню якості послуг та зростанню довіри з боку пацієнтів. Health 4.0 відкриває нові можливості для інтеграції інновацій у сферу медицини, що дозволить створити ефективну, прозору та клієнтоорієнтовану систему охорони здоров'я в Україні. Необхідно продовжити вивчення впливу цифрової трансформації на охорону здоров'я людей в Україні з урахуванням місцевих традицій та проблем, з якими стикається на практиці. Порівняльний аналіз зі світовим досвідом допоможе виявити ефективні стратегії інтеграції цифрових технологій, зберегти якість і стійкість медичної допомоги. Майбутні дослідження доцільно зосереджувати на системі показників – швидкість впровадження телемедицини, рівень цифрової грамотності серед медичних працівників та вплив інновацій у цифровій охороні здоров'я на результати лікування пацієнтів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України. (2025). Про Державний бюджет України на 2025 рік. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення: 18.06.2025).
2. Telemedicine: A Lifeline for Ukraine's Health System Amidst War. Abt Global. (2023). URL: <https://www.abtglobal.com/insights/impact-briefs/telemedicine-lifeline-for-ukraines-health-system-amidst-war> (дата звернення: 18.06.2025).
3. Kyrylo S Malakhov. (2023). Insight into the Digital Health System of Ukraine (eHealth): Trends, Definitions, Standards, and Legislative Revisions. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10754247/> (дата звернення: 18.06.2025).
4. Kyrylo S Malakhov. (2023). Innovative Hybrid Cloud Solutions for Physical Medicine and Telerehabilitation Research. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39022436/> (дата звернення: 12.05.2024).
5. B L. Bilyk, N. Korylchuk, D. Maltsev, M. Rudenko, O. Kozerska. (2023). Transformation of ukrainian healthcare to the new conditions of development: risks, solutions, modernisation options. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38236098/> (дата звернення: 18.06.2025).
6. L. Deshko, Y. Kostenko, I. Koval, T. Mikhailina, O. Oliynyk. (2020). The right to health: Ukraine's international obligations and financial activity of public authorities in the context of reforming the national healthcare system. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32965271/> (дата звернення: 18.06.2025).
7. Felician Andrew Kitole, Sameer Shukla. (2024). Cloud Horizons: Strengthening Rural Healthcare Through Telemedicine's Digital Canopy. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39347458/> (дата звернення: 18.06.2025).
8. Akililu Endalamaw, Anteneh Zewdie, Eskinder Wolka, Yibeltal Assefa. (2025). A scoping review of digital health technologies in multimorbidity management: mechanisms, outcomes, challenges, and strategies. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/40089752/> (дата звернення: 18.06.2025).

9. Леган І. Крикун О. (2020). Ринок приватної медицини України: особливості регулювання та напрями розвитку. Галицький економічний вісник. Публічне управління та адміністрування. Київ. № 3 (64). С. 192-197. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32491?mode=full> (дата звернення: 18.06.2025).
10. Соколова Ю. О. Пасічник К. В. (2019). Удосконалення діяльності державного медичного закладу на засадах маркетингу. Економіка та управління національним господарством. Вип. 37. С. 150-158. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/23.pdf (дата звернення: 18.06.2025).
11. Янчак Я. (2017). Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації та інтеграційних процесів у охороні здоров'я. С. 227-235. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.876.227> (дата звернення: 18.06.2025).
12. Басва О.В. (2008). Менеджмент у галузі охорони здоров'я. К.: Центр учбової літератури. 640 с.

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy. (2025). Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik. Ofitsiyniy vebportal parlamentu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (data zvernennia: 18.06.2025).
2. Telemedicine: A Lifeline for Ukraine's Health System Amidst War. Abt Global. (2023). URL: <https://www.abtglobal.com/insights/impact-briefs/telemedicine-lifeline-for-ukraines-health-system-amidst-war> (data zvernennia: 18.06.2025).
3. Kyrylo S Malakhov. (2023). Insight into the Digital Health System of Ukraine (eHealth): Trends, Definitions, Standards, and Legislative Revisions. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10754247/> (data zvernennia: 18.06.2025).
4. Kyrylo S Malakhov. (2023). Innovative Hybrid Cloud Solutions for Physical Medicine and Telerehabilitation Research. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39022436/> (data zvernennia: 12.05.2024).
5. B L. Bilyk, N. Korylchuk, D. Maltsev, M. Rudenko, O. Kozeratska. (2023). Transformation of ukrainian healthcare to the new conditions of development: risks, solutions, modernisation options. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38236098/> (data zvernennia: 18.06.2025).
6. L. Deshko, Y. Kostenko, I. Koval, T. Mikhaillina, O. Oliinyk. (2020). The right to health: Ukraine's international obligations and financial activity of public authorities in the context of reforming the national healthcare system. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32965271/> (data zvernennia: 18.06.2025).
7. Felician Andrew Kitole, Sameer Shukla. (2024). Cloud Horizons: Strengthening Rural Healthcare Through Telemedicine's Digital Canopy. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39347458/> (data zvernennia: 18.06.2025).
8. Aklilu Endalamaw, Anteneh Zewdie, Eskinder Wolka, Yibeltal Assefa. (2025). A scoping review of digital health technologies in multimorbidity management: mechanisms, outcomes, challenges, and strategies. National Center for Biotechnology Information (NCBI). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/40089752/> (data zvernennia: 18.06.2025).
9. Lehan I. Krykun O. (2020). Rynok pryvatnoi medytsyny Ukrainy: osoblyvosti rehuliuвання та napriamy rozvytku. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. Publichne upravlinnia ta administruvannia. Kyiv. № 3 (64). С. 192-197. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32491?mode=full> (data zvernennia: 18.06.2025).
10. Sokolova Yu. O. Pasichnyk K. V. (2019). Udoshkonalennia diialnosti derzhavnoho medychnoho zakladu na zasadaakh marketingu. Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom. Vyp. 37. S. 150-158. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/23.pdf (data zvernennia: 18.06.2025).
11. Yanchak Ya. (2017). Efektyvnyi rozvytok ta funktsionuvannia rynku medychnykh posluh v umovakh hlobalizatsii ta intehratsiinykh protsesiv u okhoroni zdorovia. S. 227-235. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.876.227> (data zvernennia: 18.06.2025).
12. Baieva O.V. (2008). Menedzhment u haluzi okhorony zdorovia. K.: Tsentru uchbovoi literatury. 640 s.

DEVELOPMENT OF THE MEDICAL SERVICES MARKET AND DIGITAL TRANSFORMATION OF BUSINESS MODELS IN THE HEALTH SECTOR OF UKRAINE

LAVRENENKO Valentyna

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

The article examines the current state of the Ukrainian medical services market and identifies the main trends in development and the impact of digital transformation on the business models of healthcare institutions. To achieve this goal, the theoretical definition of medical services and the digitalization of medicine from the perspective of the transition to preventive and personalized medicine are analyzed; the characteristic properties of medical services as an economic category are studied. The criteria for assessing the quality of medical services are considered, and segments of the medical services market are identified based on the criterion of meeting the medical needs of patients. The article identifies types of innovative business models of institutions operating in the medical services market, which improves the accuracy of forecasting market trends. The results of the study are recommended for further scientific developments in studying the impact of digital transformation on people's healthcare in Ukraine, taking into account local traditions and problems encountered in practice. Innovative development of all spheres of human life is taking place under the influence of Industry 4.0. or the Fourth Industrial Revolution, the essence of which is that physical objects will be connected in some way to a single global network - the Industrial Internet of Things in order to exchange information between them without direct involvement of a person in the digital process; a person will perform exclusively organizational and managerial functions. Industry 4.0 is accompanied by the accelerated implementation of the following technologies: IoT platforms, cyber security, Big Data analytics, artificial intelligence, collaborative robots, 3D printing, blockchain, augmented and virtual reality, and others. The conclusion proposes to develop world experience that will help identify effective strategies for integrating digital technologies and maintaining the quality and sustainability of medical care.

Keywords: medical services; market; healthcare; business models; digital transformation; digital technologies, telemedicine.